

Vormelijkheid en vormschoonheid.

De heer Joan Strakius IS een gezicht. Hij heeft een verstand, maar hij IS een gezicht. Daardoor heeft hij veel voor op zijn medenatuur- en tijdgenooten, die ook een verstand hebben, doch geen gezicht zijn. Toen ik eens met den heer Joan Strakius vergaderde, constateerde ik: och arme, die is mij direct een slag voor. Ik luisterde minder naar zijn woorden, schoon die geenszins van alle waarde ontbloot waren, doch ik bekeek zijn effen gelaat. Kerel, zei ik tot mijzelf, je bent nooit te oud om te leeren, met zoo'n gezicht wordt je nog eenmaal hoogerwaard! Ik nam de eerste gelegenheid waar, die zich voordeed, om een gezicht te zijn. Ik doofde mijn koplampen, voelde mijn stem, perste mijn lippen open en slak mijn kin in de lucht. Eilacie, een mijner vrienden vroeg deelnemend of ik de griep had... Daaruit heb ik geconcludeerd, dat ik niet voor gezicht geboren ben. De waarde van het gezicht wordt overigens in onze dagen meer dan ooit verstaan. Bij de opmaak van onze bladen zie ik met aangenaamheid de portretten onzer beroemde mannen en vrouwen. Telkens als zij eenige woorden gesproken hebben verschijnt hun beeld in de krant. Ik denk dat zij hun portretten bij het gros laten maken! Overigens is ons volk bij al deze dingen nuchter, een candidaat met een kin krijgt geen hooger lijstnummer dan een candidaat zonder kin.

Nu is een gezicht zeker niet te vermaden, maar het moet in overeenstemming zijn met het karakter en ook in harmonie met de situatie. Dat is niet altijd het geval. Ik houd veel van een vers, maar wordt kregelig als men mij inplaats van dat vers met een gezicht wil tevreden stellen. Ik kan intens genieten van een zuiver gezongen lied, maar dan wil ik ook zingen hooren. Als men mij inplaats van noten en strofen, een gezicht en een avondjapon opdient, voel ik mij bekocht. Vergaderingen zijn vaak nuttig en noodzakelijk, het zou voor onze christelijke volksbelangen gewenscht zijn dat zij beter bezocht werden, maar men moet van een vergadering niet een synode maken. Ons publiek leven kan veel gezonder, nuchterder, waarachtiger en daardoor degelijker zijn dan het in vele gevallen is.

Pas als mijn gezicht, voorkomen en optreden in overeenstemming zijn met mijn karakter en met de situatie waarin ik mij bevind, krijg ik vormschoonheid. En daarvan hebben wij niet te veel, o neen, daarvan hebben wij veel en veel te weinig. Zoo betreur ik dat het rouwgewaad bijna totaal uit onze kringen verdwenen is. Veel liever dan groote memoriamen in de krant en een groot program van redevoeringen bij het graf, zie ik het stemmige rouwkleed terugkeeren. Zoo is er meer. De alleenheerschappij van de gleufhoed en van het colbertje komt mij voor als een verarming en geenszins als een verrijking van het leven. Als christenen moeten wij ook onzen eigen stijl leeren vinden. Maar dat zullen moeten zijn: de vormen van het leven!

Hoe verkrijgen wij dat? Ja, daar zit de groote moeilijkheid. Dat is alleen te bereiken van binnen uit. Vormen en manieren hangen samen met het karakter. Wij hebben meer kinnen dan karakters! Deze worden alleen gevormd in de school van den Heiligen Geest. Ik vrees wel eens dat wij die hoogste opleiding niet met genoegzamen ernst zoeken. Wij weten nu langzamerhand wel, dat wij niet met een boekken in een hoeksken moeten zitten, wie zit nog met een boekken in een hoeksken? Wij zitten liever in het boekken van den bonten Dinsdagavondtrein. Het boekken ontmooten wij bijna alleen op het plankken van den kathedraal. Doch op deze wijze gaat ons christelijk leven snel bergafwaarts. De failluur en de kapper kunnen ons niet tot heeren en vrouwen maken, laat staan tot menschen Gods. Wij zijn ons prestige als christenen in de wereld voor een groot stuk kwijt. Dat winnen wij niet terug door officieele gezichten te zetten, maar door ons te stellen onder de tucht van den Heiligen Geest. In een tijd van nivelleering en vervlakking wil Hij aan het leven ook de vormen schenken, waarin de schoonheid bloeit.

Want: Uwe is de Heerlijkheid!

N. B.

predikanten op dien leeftijd onbekwaam zijn tot de uitoefening huns dienstes?

De bepalingen van 1905 willen de nadere uitwerking van de woorden van art. 13 zijn. Zij houden zich allermint met het verlenen van faciliteiten op. Maar kan men volhouden, dat zij in ons geval de meest voor de hand liggende uitwerking geven?

Het blijkt, dat ook latere synodes generaal het accent willen leggen op de onbekwaamheid en aldus terug willen van de interpretatie van 1905 naar de letter van het artikel.

maatregelen geneem mag word en watter nie, om die eenvoudige rede dat hulle eksepsioneel is".

Hij gaat dan verder voort: „Dat Voetius en ander geref. canonici dan ook zulke bevoegdheden toeken aan meerdere vergaderings- en waarop voorstanders van die „nuwe kerkreg" vandag die nadruk is en dit doen in gevalle van onmag en wanbestuur, staat dan ook precies wat ons sê. „Onmag" — dit beteken dat die plaatslike kerk weens afwezigheid van 'n funksionerende kerkbestuur in 'n toestand van anargie kom. En „wanbestuur" — dit beteken dat die plaatslike kerk verwoes deur 'n kerkbestuur wat inderdaad 'n revolutionaire komitee geword het".

De Coetzee licht dan zijn meening toe door het beeld van de afkondiging der krigswet door de overheid bij revolusie. „Dit is dus soos wanneer der in 'n land revolusie uitbreekt. En dan word krigswet geproklameer, wat beteken dat die gewone regsbetelling opgeskort word". Hij werkt dit beeld dan verder uit, om later te vervolgen: „Wat is nu die fout wat deur voorstanders van die z.g.n. „nuwe kerkreg" gemaak word? Dit: dat hulle poog om die eksepsionele te normaliseer, d. w. s. om wat klaarblykelyk, volgens die geskiedenis, buitengewone maatreels was, te maak tot die gewone ordelike weg in die behandeling van kerklike gedinge. Die breed-opgesette dissertasie van Dr M. Bouwman: Voetius over het gezag der synoden, wat soveel penne in beweging gebring het en klaarblykelyk bedoel om die ommekeer in kerkregtelike opvattinge wat daar sinds 1925 in sommige kerklike kringe in Nederland gekom het, wetenskaplik met die gezag van Voetius te verdedig, is van begin tot einde 'n poging om van die buitengewone noodmaatreels wat meerdere vergaderings in die loop van tye geneem het, te verklaar dat dit geref. kerkreg is. En dit is diezelfde aa wanneer in 'n land die gewone regspeling vir altyd opgeskort zou word en altyddurende krigswet geproklameer zou word.

Daarom verkies ek om nie te praat van „nuwe kerkreg" nie, maar liefs van „krygswet-kerkreg".

Tenstanders van hier die „krygswet-kerkreg" is heeltemal reg as hulle beweer dat die gesamentlike kerke wat met mekaar 'n kerkverband afgesluit het, nie aan sinodes sodanige magte toegeken het nie, volgens kerkorde, nml. om van bo af, met verbygang van kerkrade, regoor en tugmag uit te oefen en hele kerkrade af te sit en desnoods die ekskommunikasie toe te pas op amptdraers en lidmate van die plaatslike kerke. Ook is hulle reg as hulle beweer dat sodanige kerkreg die kerke onderwerp aan 'n sinodale hierargie. Net soos krygswet goed is om 'n noodtoestand te besweer en daar vir hierdie doel aan die gereeders buitengewone magte moet toegeken word, maar offisiële tirannie en willekeur word wanneer dit virgoed die gewone regspeling vervang, net so is dit goed wanneer 'n meerdere vergadering buitengewone maatreels neem as die kerkorde nie in 'n sekere geval meer kan toegepas word nie, weens wanbestuur en weerbarstigheid, maar word dit offisiële tirannie en willekeur indien sulke buitengewone krygswet-maatreels genormaliseer word tot gewone „gerel. kerkregering".

Da Coetzee voegt er nog aan toe, dat hij niet te spreken van „krygswet-kerkreg" niets smadelijke bedoelt, evenmin als de term „krijgswet" op zichzelf een smadelijke naam is.

Bij deze uiteenzetting van Ds J. V. Coetzee zou ik deze opmerking willen maken, dat hij één gewichtig ding hierbij schijnt te vergeten, n.l. het Goddelijke recht in het licht te stellen, dat de meerdere kerkelijke vergaderingen zou machtigen en roepen van Godswege om zulk een „krygswet-kerkreg" in die en die gevallen in te voeren en toe te passen. De overheid mag de krigswet proklameeren, daarvoor is zij overheid. Maar zijn de meerdere kerkelijke vergaderingen overheid over de kerken, met een eigene macht over die kerken door God bekleed, zoals Hij aan de overheden een eigen macht en gezag toekende, en haar riep om orde en recht in te stellen en te handhaven, desnoods met geweld? Of heeft niet alleen de overheid, maar evenzeer ieder gewoon burger, het recht de krigswet af te kondigen en toe te passen?

De Coetzee zegt hier wel veel uitnemends. Maar de grondvraag blijft toch onopgelost: de vraag, of de meerdere kerkelijke vergaderingen eigen recht en macht van God bezitten om als overheden over de plaatselijke kerken en hare amtsdragers en leden te gebieden en te heerschen, ook door schorsing en afzetting, zij het in die en die gevallen.

Op dit Goddelijke recht komt het alles aan, ook bij het handelen van meerdere kerkelijke vergaderingen. Het onderscheid tusschen landsverheden en meerdere kerkelijke vergaderingen moet niet over het hoofd gezien worden.

S. GREIJANUS.

Ten besluite.

Naar aanleiding van mijn artikel „Nog eens de kwestie Drachten" in „De Reformatie" van 17 Febr. j.l. werd mij het volgende stuk uit Drachten toegezonden:

Drachten, 7 Maart 1939.

Hooggeachte Redacteur!

Naar aanleiding van Uw laatste schrijven over de kwestie Drachten zouden ondergeteekenden gaarne het onderstaande in „De Reformatie" als „Ingezonden" zien geplaatst. Immers de indruk kon worden gewekt, alsof ze onware of minder juiste inlichtingen omtrent het voorgevallene bij hun schorsing hadden verstrekt. In tegenstelling met wat van classiswege werd beweerd, wijzen zij er op, dat in diezelfde vergadering van de classis Drachten, waarop zij werden geschorst,

8 April 1938, van classiswege werd bepaald, dat de predikanten Ds Smit, Ds v. d. Wielen en Ds Vellema, achtereenvolgens te Drachten in den Dienst des Woords zouden voorgaan op Zondagen 10, 17 en 24 April. De kerkeraad zou daarna de classisvergadering hulp van de classis ingeroepen hebben, voor predikdienst en catechisatie. Toen vergaderde de classis niet en toch trad 10 April Ds Smit in opdracht van de classis voor de gemeente op. 8 April 1938 werd van classiswege Ds Hazenberg met de catechisaties belast. Mij dunkt, dat van de beweerde onjuiste inlichtingen in dezen niet veel overblijft. Wat het 2e punt aangaat, de classis had niet beweerd, dat de hangende appèlzaken bij de Part. Synode bij erkenning van het wanbestuur dienden teruggenomen. Door ondergeteekende is op de classisvergadering daarover gesproken. Het beweerde wanbestuur zou gebleken zijn uit de behandeling van verschillende tuchtgevallen, waar bij de classis den kerkeraad in 'tongelijk stelde en waarvan de kerkeraad of kerkeraadsleden appèl hadden aangeteekend bij de Part. Synode v. Fr. Z. G. Wordt het wanbestuur in die gevallen erkend, dan volgde, zoals werd opgemerkt, daaruit dat van in appèl gaan geen sprake kon zijn, wat ook niet werd ontkend. Eerst op de Meivergadering werd ondergeteekende medegedeeld, wat in Uw laatste schrijven naar voren werd gebracht.

M.I. kan hier moeilijk over misverstand gesproken worden.

Indien noodig zijn ondergeteekenden gaarne bereid, uitvoerige inlichtingen publiek te verstrekken.

Namens de geschorste, afgezette en later gecensureerde oud-ambtsdragers:

J. PLOEGSTRA.

Hiermede is dit punt, voor wat „De Reformatie" betreft, afgehandeld.

S. GREIJANUS.

Het pensioen naar Art. 13 onzer Kerkenordening.

III.

Geen revolutie. — Wanneer emeritus? — Art. 12 — De les der historie. — De huidige praktijk. — Mogelijke moeilijkheden.

Het moge na de beide voorafgaande artikelen nu duidelijk zijn, waarom wij meenen, dat er iets gebeuren moet om te voorkomen de verdere stijging van den grooten last, die door de uitvoering van art. 13 de laatste jaren op onze kerken drukt; ja, om te bewerken, dat het huidige totaalbedrag der pensioenen dalen gaat.

Laat niemand meenen, dat jeugdige onbezonnenheid wil stormloopen tegen eeuwenoude practijken of dat een overmoedig mensch zich heeft vast gebeten in de miskenning van den ernst der pogingen, tot dus ver door de betrokken deputaten ondernomen tot de zoo noodzakelijke verlichting der lasten.

Wij zijn er van overtuigd, dat deze deputaten, vooral sinds de mobilisatiejaren, een last getorst hebben, een Atlas waardig; en dat geheel belangeloos, ten dienste van de kerken, van de in den dienst vergrijsde emeriti, van zwakke vrouwen, die in hun weduwenrouw alleen achterblijven en van verwoesde kinderen.

Maar wij zijn er evenzeer van overtuigd, dat onze kerken nu sinds het derde van een eeuw, sinds 1905, lasten op zich hebben genomen, waarvan men de financiële gevolgen destijds niet heeft overzien. Toen de toestand, die nu wel menschen zonder een ijersterk zenuwgestel een nachtmerrie kan bezorgen, nog in het verschiet van de toekomst lag, zal zij niemands zoete rust des slaaps hebben verstoord. Wat zijn de 70 mille van toen bij het halve miljoen van thans?

Men meene ook niet, dat nimmer de bestaande regelingen op de helling zijn gebracht. In het volgende willen wij juist leeren van het historisch beloop der zaken. Er zijn historisch geworden uitspraken gedaan in verband met de bezwaren, die wij hebben; en meer dan eens is waar te nemen een tendenz in de richting der oplossing, die ons mogelijk schijnt.

Zoo is het al dadelijk ten aanzien van onze eerste stelling, dat n.l. de emeriteering alleen geschiedt bij gebleken onbekwaamheid; en niet ook bij het vol geworden zijn van het getal der veertig trouwe dienstjaren of der zeventig welbesteede levensjaren, los van de vraag, of de onbekwaamheid, waarvan art. 13 spreekt, metterdaad aanwezig is.

Wij willen, als het kan, den weg naar het emeritaat langer en moeilijker maken, om 't maar met ronde woorden te zeggen.

Vóór 1905 — dat is historisch — was deze weg langer en moeilijker dan thans. De woorden „door ouderdom, ziekte of anderszins (invaliditeit) onbekwaam" nam men zonder meer.

Waa dit niet in volkomen overeenstemming met art. 12 der kerkenordening, dat er met zooveel woorden van uitgaat, dat de Dienaar des Woords „zijn leven lang aan den kerkedienst verbonden is"?

Doch 1905 gaf het recht op pensioen bij 70-jarigen leeftijd en ook na 40 dienstjaren. Het stellen van den leeftijdsgrens is wel te billijken. Ze kan geacht worden een uitwerking te zijn van het „ouderdom" van art. 13. Maar men houde in het oog, dat de leeftijdsgrens niet voorgeschreven is; niemand kan een predikant dwingen om op dien leeftijd zijn emeritaat aan te vragen; de aanvraag gaat immers uitsluitend van den emeritus uit. Dus moet gezegd, dat op de keper beschouwd het noemen van het getal 70 willekeurig is; niemand kan door ouderdom onbekwaam zijn vóór en eveneens pas na zijn zeventigsten jaardag.

De veertig dienstjaren zijn nog meer disputabel. Hun vervulling valt in den regel tuschen den zestigsten en zeventigsten jaardag. In menig geval om en bij de vijf en zestig jaar. Mag men zeggen, dat in den regel de